

Ludbreg, 11. prosinca 2010.

Samo onaj tko doživi, primi blagost i nježnost može je drugima dijeliti, može biti blag i nježan prema životu i svemu stvorenom. U tome nam je primjer sveti Franjo koji je živio i doživio Boga dobrote, milosrđa i svake nježnosti. Njegov odnos prema stvorenjima, braći, svetoj Klari, siromasima i patnicima, puni su sućuti, blagosti i nježnosti. U svemu osjećamo veliku snagu srca koje Franjo disciplinira pokorom i križem pomoću kojih dolazi do srži života. Franjo susreće Boga u poniznosti utjelovljenja. Ta tajna ne izriče se u mudrim formulama koje djeluju na razum. Srce osjeća Boga a ne razum. Kako reče mali princ: *“Samo se srcem dobro vidi, a ono bitno ostaje očima sakriveno.”* Franjina se nježnost očituje prije svega u ljudskim odnosima, i sve ljude naziva braćom i sestrama. Pušta da njega zovu fratello - mali, dragi brat. On nije mogao podnijeti da netko bude siromašniji od njega, ne iz težnje za ispraznom slavom, nego samo iz srdačne sućuti, suosjećanja. Nježna briga i sućut bili su temelj njegovih ljudskih odnosa. Toma Čelanski, njegov najstariji životopisac piše: *“Često je bio ispunjen čudesnom i neizrecivom radošću. Tako kad je gledao u sunce, kad je promatrao mjesec, kad je podizao pogled prema zvijezdama i svemiru. Sve je stvorove nazivao braćom i na izvrstan, drugima nepoznat način pronicao je tajne stvorova oštrinom srca kao onaj koji je veću ušao u slobodu slave sinova Božjih.”*

Svoju je braću ljubio na poseban, dubok način i punim srcem. Riječ brat se u njegovim spisima najčešće upotrebljava i njoj su uvijek pridodani atributi koji označavaju nježnu sklonost: *“moja najdraža braća”, “moja blagoslovljena braća”, “moja braća”*. Njegova je skrb i ljubav bila tako intenzivna da su ga oslovljavali *“najdraža majka.”*

Piše T. Čelanski: *“A kad bi se negdje sastali ili bi se na putu pokatkad susreli, bljesnuo bi izraz ljubavi poput strijele, koja je iznad prirodne sklonosti prosipala sjeme istinite, više ljubavi. Što se pod tim misli? Čisti zagrljaji, nježni osjećaji, sveti poljubac, povjerljivi razgovori, nevin smiješak, vedar izraz lica, nedužno oko, ponizna pažnja, prijatan razgovor, ljubazan odgovor, isti cilj, točna poslušnost, neumorna uslužnost.”*

U hebrejskom jeziku riječ nježnost - *“rahamim”* dolazi od riječi *“rehem”* = majčinska utroba, nježnost: nježnost žene prema plodu svoga tijela, nježnost svih ljudi prema njihovoj djeci, nadasve nježnost Boga prema njegovim stvorovima. Sveto pismo prikazuje nam Boga kao oca i majku. Njegova nježnost nadilazi ljudsku, stvara djecu na svoju sliku, nezaslužena je i uvijek budna, neiscrpna, postojano vjerna, iskazivana svima bez iznimke, osobito najpotrebnijima, sirotinji, i sposobna je svoje prijatelje sjediniti i poslije smrti.

Opraštanje prije svega otkriva, više nego išta drugo, beskrajnu Božju nježnost. Svaki grešnik, bio to sav narod ili pojedinac može i mora računati s tom zbujujućom dobrotom, dakako ne zato da nastavi grijешiti, već da se vrati Ocu koji ga čeka, kako bi priredio slavlje zbog povratka svoga djeteta, poput milosrdnog oca iz Isusove priče. Cijelim Starim zavjetom odzvanja naslov *“Bog nježan i milostiv”*. Vjernik se može osloniti na svoga Gospodina kao dijete na majku, a taj će sinovski stav zauzeti i Isus, u kome i po kome se potpuno očituje Božja nježnost. Isus tu nježnost svoga Oca usvaja i izlijeva na nas: kao i Bog nad svojim bijednim stadom, i on je ganut od sažaljenja, prepun je sućuti nad najzapuštenijima, gubavcima, slijepima, prema majkama ili sestrama u tuzi. Isusova je nježnost neumorna kao i Očeva: ona pobjeđuje grijeh i ne zaustavlja se ni pred opraštanjem najnesretnijima: grešnicima. Zato Bog hoće da njegova nježnost prodre u ljudska srca. A kako su ona nesposobna da je prime on im je daruje kao vjeridbeni dar: *“Zaručit ću te sebi do vijeka; zaručit ću te u pravdi i u pravu, u nježnosti i u ljubavi, zaručit ću te sebi u vjernosti i ti ćeš spoznati Jahvu”*(Hoš 2,21-22), posebno je to očito u Novom savezu što ga Bog sklapa sa svojim narodom po svome sinu Isusu. Po njemu Božja nježnost može postati nježnošću ljudi. Sv. Pavao želi samo jedno: da Kristovi osjećaji postanu njegovi osjećaji.

Kad spomenemo riječ nježnost, prva asocijacija koja se javlja kod ljudi je pomisao na nešto mekušasto, djetinje, slabašno i nemoćno. Međutim, nježnost je sam život, koji je loman i krhak, ali je neuništiv i vječan kao što je vječan njegov tvorac Bog. Ako smo iskreni, potrebni smo pomoći, ohrabrenja, savjeta, nježnosti ljudi. Znamo da se u životu susrećemo s grubostima različitih vrsta što utječu na nas i čine i nas same grubima i oporima, ali ispod te vidljive površine krije se naš vapaj za susretom, bezuvjetnim prihvaćanjem, blizinom i očinskim domom kojega nam jedino može pružiti Bog. U Novom zavjetu prisutna je snaga Isusove nježnosti koja uvijek djeluje ljekovito: riječima, polaganjem ruku, koje bi se moglo nazvati i milovanjem, cjelovima, zajedničkim objedima. Znao je Isus da dogme, zakoni, principi ne spasavaju čovjeka od očajja, rezignacije, samoubojstva.

Kaže se da su ljudi različiti. Jednima je potrebna nježnost, drugima nije. Nježnost kao da nije nešto više nego začim koji čini da jelo bude bolje. Glavno jelo nije nježnost. To znači za život su važne posve druge stvari, a ne nježnost.

Njemački književnik Heinrich Böll, čije mišljenje mnoge zbujuje, smatra da bi se ponovno trebala otkriti teologija nježnosti. Po njemu, naš stvarni odnos prema Bogu i prema ljudima trebao bi se temeljiti na nježnosti. Ljubav nije doista ostvarena ako nije prožeta

nježnošću i njome obavijena. Ljubav postaje stvarna tek po nježnosti. Bez nje ljubav nije cjelovita. Veliko je osiromašenje što je se iz vida izgubila svijest o njezinoj važnosti. Trebalo bi ponovno otkriti nježnost i u njoj gledati nešto što se više ne može usporediti s onim što leksikoni razumijevaju pod riječju “raznježiti se”.

Jedan događaj iz života pjesnika Rainera Marije Rilkea može nam snažno predočiti što je nježnost i što ona znači za čovjeka.

“Za jednog boravka u Parizu, Rilke je svakog popodneva izlazio u šetnju s nekom kontesom. Šetajući, svaki bi put u jednoj uličici vidjeli neku prosjakinju. Sjedila je duboko pognuta, pružajući lijevu ruku daleko ispred sebe, a pogled nikad nije dizala. Kontesa je uvijek davala nešto novca prosjakinji, sigurno više nego inače jer ju je pratio veliki umjetnik. Iščuđavala se kako Rilke nikad ništa ne daje prosjakinji. Jednom o podne, dođe joj Rilke u susret s bijelom ružom koju je pažljivo držao u ruci. Ona je gotovo pocrvenjela od radosti, misleći: Veliki mi umjetnik poklanja ružu. Ali Rilke ne daje ružu kontesi. Kad su stigli do prosjakinje, Rilke je položi na ruku prosjakinje. Prosjakinja, koja je sjedila duboko pognuta, podiže oči, zagleda se trenutak u Rilkea, a onda ustade i ode. Za slijedeće šetnje o podne, Rilke više nije htio proći tom ulicom. Kontesa je sama još jednom tuda prošla, ali prosjakinje nije vidjela. Nije se usudila postaviti Rilkeu bilo kakvo pitanje. Šestog ga dana već htjede upitati zašto ne prolaze više onuda, a Rilke je predusretne i reče: “Danas možemo opet proći tom ulicom. Danas je ona opet tu.” Kontesa ga upita: “Ali od čega je živjela ovih dana?” Rilke odgovori: “Od ruže.”

Priča jedan svećenik: Kad sam jednom, kod službe Božje u nekom zatvoru, pripovijedao ovu zgodu, prije nego što sam izgovorio odgovor na pitanje kontese: “Od čega je živjela sve ovo vrijeme?”, povikali su neki kažnjenici ironično, gotovo sarkastično: “Od ruže!” Prihvatio sam te uzvike i postavio pitanje: “Niste li i vi svi u svom životu sa ženom, prijateljem, majkom, doživjeli nešto slično?” Muškarci koji su upravo cinički reagirali zašutjeli su zbunjeni. Nastala je potpuna tišina.

Čovjek se ne može odreći nježnosti. Trebamo je da bismo mogli živjeti. Mi smo prosjaci i gladni smo nježnosti. Trebamo ne samo kruha i opipljivu pomoć, nego i ružu i to da nam se kruh daje onako kako je Rilke prosjakinji poklonio ružu. Na pitanje zašto joj Rilke nije davao novac, mogli bismo možda reći da se stidio, a možda je i vidio kako joj mnogi prolaznici bezobzirno i bez ljubavi dobacuju novac, “sa žuljevima na rukama i na srcu, ne gledajući oči prosjakinje pune stida”, kako jednom reče Nietzsche. Nježnost trebamo ne

samo dok smo djeca. Ona nas i u odrasloj dobi oslobađa iz nevolja. Trebamo je za naš rast. Najjasnije se vidi potreba nježnosti između majke i djeteta. Osjećaj što ga majka ima prema djetetu koje je upućeno na njenu pomoć jest nježnost. Za razvoj djeteta vrlo je važno da majka s njim nježno razgovara, da ga nježno miluje i ljubi i da ga s ljubavlju gleda. Dijete na pogled sve više i više odgovara smiješkom. Toplina koja leži u nježnom pogledu, govoru i doticaju, budi dijete na život.

I životinja treba topline. Na sveučilištu u Harlowu umjetno su uzgajali mlade čimpanze pod vrlo različitim uvjetima. Prva grupa mladih mogla je sisati i skrivati se pod imitacijom ženke koja je bila izrađena od mekog krzna. Druga grupa je sisala samo na žičanom stalku. Rezultat je bio: ovi drugi čimpanze nisu se znali sakriti kad im je prijetila opasnost. Mladi iz prve grupe bili su vrlo pitomi, nisu se bojali posjeta, dok su oni iz druge grupe plašljivo bježali u kut, bojali se i uz istu hranu slabije napredovali od mladih prve grupe.

Ljudskom je djetetu potrebna toplina čak i više, jer se rađa kao biološko nedonošče i jer uz nježne postupke majke u prvoj godini života mora izgraditi prema njoj individualni odnos. Nježna majka osjeća da za to treba vremena. Zato je blaga i strpljiva s djetetom. Ona zna da nježni smiješak, oduševljenje za život, divljenje nad novim životom koji se budi, više nego sve drugo potpomaže rast toga još bespomoćnog života.

Adam od Salimbene, jedan od prvih sljedbenika Franje Asiškog, opisuje u svojoj živopisnoj kronici cara Fridriha II i jednu anegdotu vezanu uz njega.

Cara je uvelike zanimalo pitanje kojim su jezikom govorili prvi ljudi na zemlji. Je li to bio latinski, ili grčki, ili možda hebrejski, ako ne arapski - jer ta su četiri jezika trinaestom stoljeću vladala Europom. Da bi riješio svoj problem, car naredi neka osmorica mališana odmah nakon rođenja budu oduzeti svojim roditeljima i predani u ruke dojiljama tuđinkama. One će ih hraniti, ali ne smiju pred djecom izustiti nijednu riječ. Ne smiju ih ni milovati ni tepanjem zabavljati ni bilo kako ljudski susretati. Neka mališani, prepušteni sami sebi, pronađu svoj govor - tj. neka otkriju izvorni ljudski jezik... No, što se dogodilo? Prema kroničaru, nakon dva-tri mjeseca djeca redom pomriješe. Iz tog okrutnog pokusa izvodi Adam od Salimbene zaključak: *“Ne živi dakle čovjek od kruha, nego od riječi, topline, ljubavi...”* Od riječi nježnosti koja mu cijelo biće ispunja smislom i otvara ga za punu i pravu čovječnost, za razumijevanje i ljubav.

Za mačiće i mlado majmunče možemo reći da s vremenom odrastu i više nemaju potrebe za nježnošću. Nježnost im više ne predstavlja neku pomoć. Ali čovjek u određenom

smislu nikada ne odraste. Čovjek ostaje dijete i kad je postigao određenu zrelost. Upravo zato što čovjek uvijek ostaje mlad i što sazrijeva kroz patnju, nježnost ne može ni u kojem razdoblju njegova života izgubiti značenje. Kod životinje ne vidimo da se ona nježno brine za roditelje u čijoj je nježnosti odrasla. Čovjek, međutim, koji bi prestao biti nježan, biti otac i mati onima koji ga trebaju, prestao bi u pravom smislu biti čovjek. Zatajio bi u onome što mu je zajedničko sa svim ljudskim bićima, a to je svijest o malenosti, uvid u potrebu rasta, iskustvo da smo nesavršeni, uvijek neispunjeni i ponekad izgubljeni. Možemo reći: nježnost se ne odnosi samo na ono što je maleno, što raste, nego i na ono što je bolesno i očajno.

Pitamo se: Je li Isus bio nježan čovjek? To je sigurno. Ali tog nježnog čovjeka trebamo tek otkriti. Riječ o nježnom Isusu kod nekih će izazvati protivljenje jer smo navikli da nas on vodi k Ocu strmim putem zapovijedi i visokih ideala. Zajedništvo kršćana ne temelji se na nježnosti nego na djelotvornoj ljubavi, ako se to može smatrati suprotnošću. Mnogi kršćani naginju tome da nježnost ne smatraju presudnom za život. Neugodan osjećaj izaziva nazarenska škola iz 19. stoljeća koja Isusa prikazuje na kičast način. Odbija ono sladunjavo prikazivanje Isusa. Ne budi istinske osjećaje nego potiče na sentimentalnost. U tom slučaju bolje je ne razmišljati o Isusovoj nježnosti. Isus ni u kojem slučaju nije mekušan, sladunjav, kako ga nazarenska škola predstavlja, nego je jak i ujedno nježan.

Isus je grlio djecu, sagibao se nad umrlom djevojkom, polagao ruke nad bolesnike, doticao gluhoonijeme pljuvačkom da bi ih izliječio. Njegove riječi i njegova djela uvijek su popraćena nježnošću. Izrazit primjer jest ona zgodna kad su mu donosili djecu. Apostoli su djecu htjeli potjerati. Ali on reče učenicima: *"Pustite malene k meni!"* Kad onaj bogati mladić nije smogao snage da sve napusti i slijedi Isusa, kaže se da ga je Isus s puno ljubavi pogledao. Nije se odvratio od njega nego mu nježnim pogledom dokazuje da i dalje uživa njegovu simpatiju. Mali carinik Zakej penje se na drvo. Način kako Isus s njim razgovara, kako ga moli da bude njegov gost, mora da je bio sličan onom načinu na koji je Rilke prosjakinji pružio ružu. Velik je broj parabola u kojima nalazimo kako je Isus davao ljudima hrabrosti za život jer ih je nježno ljubio. Isus tim ljudima ne bi mogao pomoći da nije znao biti nježan. Jer prosjak treba kruha, bolesnik djelotvornu pomoć, ali najčešće im je još više potrebna pažnja i nježnost ako im želimo uliti hrabrost za život. Isus je pozdravljao život koji niče u djetetu i umorni život u obeshrabrenom i očajnom čovjeku. Pozdravljao ga je kao majka koja s divljenjem prati rast života u svom djetetu i kao prijatelj što se raduje prijatelju koji dobiva novu volju za život.

Nameće nam se pitanje: zašto je nježnost obavijena tako jakim tabuom, pokatkad podsmijehom i ironijom? Izgleda da je razlog u tome što je kršćanska asketska tradicija toliko naglašavala "opasnost dodirivanja" i nježnost vidjela samo u povezanosti sa seksualnošću. Osobito se od muškarca očekivala jakost. On nije smio pokazati osjećaj slabosti te nije smio biti ono što jest. Ali moći i smjeti biti slab, pretpostavka je da se mogne nježnošću pomagati čovjeku. To je jasno kod djeteta. Kad bi ono ostalo bez nježnosti, bilo bi neurotično ili bolesno ili bi već rano umrlo.

Dakako da odrastao čovjek može drugima pomoći na razne načine, ne samo nježnošću. Isus koji nam je u svemu uzor, osjećao je da i odraslima treba nježna pomoć. Nježnost je za njega bila izvanredno važna. Zar ga ne moramo i u tom primjeru nastojati nasljedovati? Zar da se s djetinjom dobi sve više i više gubi nježnost iz stvarnog života?

Takav stav umanjuje mogućnost da doživimo jedinstvo. Što je među nama više ljubaznih razgovora, to više imamo prilike da se osjećamo jedno. Što se više služba Božja slavi na strog i ukočen način, to manje u njoj nalazimo mogućnost da doživimo jedinstvo. Ni naše bogoštovlje ne može biti bez nježnosti. Nježnost stoji u službi ljubavi. Ljubav je odgovornost, spremnost da se nadmaši samog sebe, htijenje da se čini dobro. Ali ljubav prožeta nježnošću dublje nas dotiče, snažnije nas pogađa, pokreće nas više nego ljubav bez nježnosti. To vidimo kod Isusa koji je i riječima i djelima pokazivao nježnu ljubav kojom je pridizao pale, ozdravljao bolesne, hrabrio očajne.

Smiješak ne stoji ništa. Obogaćuje one koji ga primaju, a da ne osiromaši one koji ga daju. Traje tek časak, a uspomena na nj katkada je vječna. Nitko nije tako bogat da bi ga mogao prezreti, nitko tako siromašan, a da ga ne bi zaslužio. Smiješak odmara umorne, ohrabruje obeshrabrene. Ne može se ni kupiti, ni pozajmiti, ni ukrasti, jer je to nešto što ima svoju vrijednost tek u času kada se daje. Kada susretnete nekoga koji se više ne zna smiješiti, budite velikodušni: dajte mu svoj smiješak, jer nikome nije tako potreban kao onome koji ga ne može dati drugima. (Rene Remacle)

